

Hvordan få til ansvarlig slipping fra not

Dersom makrell og sild trenges for hardt under notfiske, dør mye av fisken etter en stund selv om den slippes. Skal fisken overleve, må den slippes i en tidlig fase og på en ansvarlig måte. Her kommer forslag om hva som bør være oppfylt for å kunne gjennomføre en forsvarlig slipping fra not.

AV AUD VOLD, JOSTEIN SALTSKÅR OG BJØRNAR ISAKSEN

Slipping av fangst i en tidlig fangstfase har inntil nylig vært ansett som et nødvendig reguleringsverktøy i de pelagiske fiskeriene. Etter at man i de senere årene har dokumentert at hard trenging kan medføre høy dødelighet blant fisk som slippes, er det innført forskrift for slipping av makrell der det står at det ikke er tillatt å slippe hele eller deler av fangsten etter at 7/8 av notens lengde er tatt om bord i fartøyet. ("hvitblåseregelen").

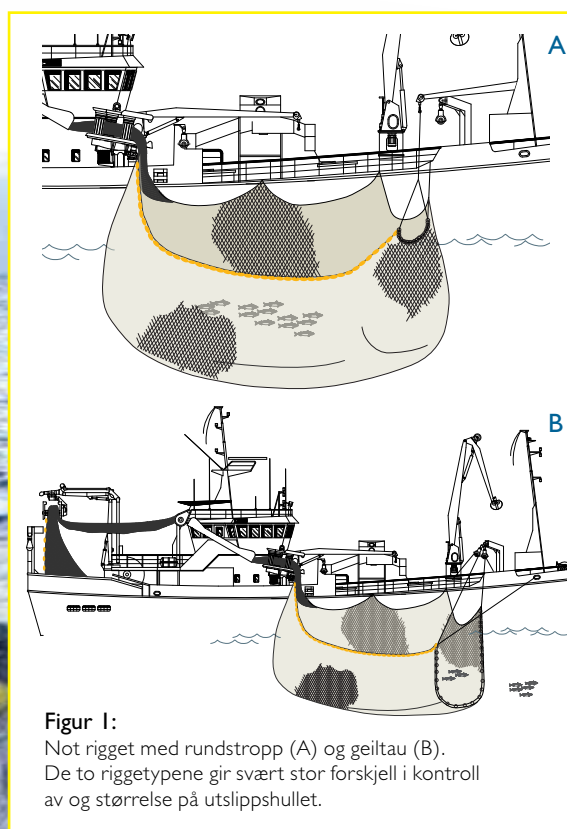
BAKGRUNN

Overlevingsforsøk utført ved Havforskningsinstituttet, faggruppe Fangst, har vist at dersom slippingen skjer i en tidlig fase og på en ansvarlig måte, kan man unngå å drepe ned fisk. Det er derfor av stor betydning at fiskeflåten og forvaltningen kommer fram til en omforent oppfatning av hvordan en ansvarlig slippingsprosess skal skje.

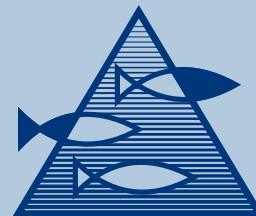
Foto: Et notkast med ca. 400 tonn makrell klart for pumping. Makrell som "koker" i nota har dårlige muligheter til å overleve dersom den slippes.

SLIPPOMETODIKK

I dag finnes det ikke regler for hvordan en not skal konstrueres og rigges for å kunne gjennomføre en ansvarlig slipping. Blant ulike rigginger og metoder er det fartøyer som bruker rundstropp i geila (figur 1). Med rundstropp er det imidlertid vanskelig å få til en god utslippsåpning med mindre man ikke også slipper ned ringer (noe som ofte gjøres dersom man vil slippe hele fangsten). Det er også vanlig å ha en høy innfellingsgrad i tørka (over 40 %). Dette gjør at volumet i tørka blir veldig stort og "posete", og fisken nærmest må vrenses ut av nota over flåen eller presses gjennom geil med rundstropp.

Figur 1:
Not rigget med rundstropp (A) og geitau (B).
De to riggetypene gir svært stor forskjell i kontroll av og størrelse på utslipshullet.

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
INSTITUTE OF MARINE RESEARCH

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET

Nordnesgaten 50
Postboks 1870 Nordnes
NO-5817 Bergen
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 55 23 85 31

www.imr.no

AVDELING TROMSØ

Sykehusveien 23
Postboks 6404
NO-9294 Tromsø
Tlf.: 55 23 85 00

FORSKNINGSSTASJONEN FLØDEVIGEN

Nye Flødevigveien 20
NO-4817 His
Tlf.: 55 23 85 00

FORSKNINGSSTASJONEN AUSTEVOLL

NO-5392 Storebø
Tlf.: 55 23 85 00

FORSKNINGSSTASJONEN MATRE

NO-5984 Matredal
Tlf.: 55 23 85 00

FISKERIFAGLIG SENTER FOR UTVIKLINGSSAMARBEID

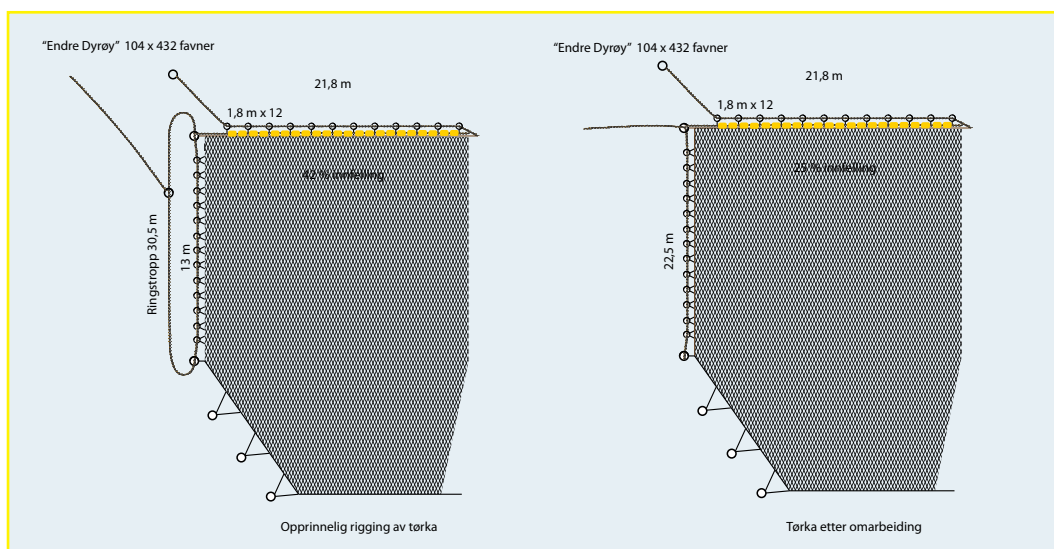
Tlf.: 55 23 86 90
Faks: 55 23 85 31

AVDELING FOR SAMFUNNSKONTAKT OG KOMMUNIKASJON

Tlf.: 55 23 85 38
Faks: 55 23 85 55
E-post: informasjonen@imr.no

KONTAKTPERSON

Aud Vold
Faggruppe: Fangst
Tlf.: 55 23 84 41
E-post: aud.vold@imr.no

Figur 2:

Tørka på nota til "Endre Dyrøy" var opprinnelig rigget med rundstropp som i venstre del av figuren. Lengden på geila var 13 meter med en innfellingsgrad på 42 %. Innfellingsgraden ble redusert til 25 %, og samme strake lengde lin ga da en lengde på geila på 22,5 meter. Rundstroppen ble byttet ut med et enkelt geiltau. Med et tilpasset tau som holder igjen enden av flåtelna ("ørekalen"), vil nota ideelt kunne ha en halvmåneformet åpning som måler 12–14 meter horisontalt og 7–8 meter vertikalt.

VIKTIG FOR GOD SLIPPEPROSESS

I prosjektet "Utvikling av ressurs- og miljøvennlig notteknologi" deltar representanter for flåte, redskapsindustri, forvaltning og forskning. Her ble man enige om faktorer som trolig er viktig for å få til en ansvarlig slippeprosess.

"Endre Dyrøy" ble leid inn for å teste ut dette, og man omarbeidet tørka på nota. Den tidligere riggingen med rundstropp ble byttet ut med et lengre geiltau og fellingsgraden redusert (se figur 2). En slik løsning er enkel å lage til, og uproblematisk å håndtere om bord. Fartøyets mannskaper var svært fornøyde med omarbeidelsene og ønsker seg ikke tilbake til rundstropp.

FORSLAG TIL HVORDAN EN NOT BØR RIGGES FOR Å FÅ TIL ANSVARLIG SLIPPING

Ut fra det som er skissert ovenfor vil vi foreslå at følgende kriterier må være oppfylt for å kunne gjennomføre en forsvarlig slipping fra not:

- Innfellingsgraden i geila må være maks 25 %
- Med lav innfellingsgrad bør lengden av geila ikke være kortere enn 20–25 meter for de største ringnøtene. Lengden på geila for mindre nøter må tilpasses etter en omforent nedskalering.
- Ringene som geiltauet går gjennom må festes med min 50 cm lange haneføtter til "brøstet".
- Tau for å holde igjen "ørekalen" samt lengde på geiltauet må tilpasses slik at det ideelt er mulig å få en halvmåneformet utslippsåpning. Geiltauet må være så langt at hele geila kan strekkes ut.

- Utslippsåpningen må lages så stor at fisken svømmer frivillig ut av hullet (dvs. ikke presses over flåa).

Hvordan hvert fartøy utstyres med vinsjer etc. for å håndtere slippeprosessen, må bli opp til hvert enkelt, så lenge kriteriene ovenfor er oppfylt. Det finnes allerede i dag ulike løsninger med hensyn til plassering av vinsjer m.v. Enkelte fartøyer har også erstattet det ene geiltauet med to geiltau for å øke kontrollen over utslippsåpningen, og har montert dertil passende vinsjer.

Figur 3: Klargjøring til slipping.

Prosjektet "Utvikling av ressurs- og miljøvennlig notteknologi" er i sin helhet finansiert av Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfond (FHF)

FISKERI- OG HAVBRUKSNÆRINGENS FORSKNINGSFOND